

Самборська Юлія Миколаївна
студентка 5 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету ім. Івана Франка
науковий керівник – д. п. н., проф. **Арешонков В.Ю.**

Адаптація українського законодавства до міжнародних стандартів ООН

У Статуті Організації Об'єднаних Націй, прийнятому після Другої світової війни та повалення тоталітарних фашистських режимів, які звели нанівець права людини та навіть саме її існування, було проголошено, що однією з цілей діяльності ООН є міжнародне співробітництво для сприяння загальній повазі та дотриманню прав людини і основних свобод для всіх. Ще тоді Україна як одна з держав – засновниць ООН відповідно до ст. 55 Статуту ООН узяла на себе ці зобов'язання [3, с. 83].

Для забезпечення проголошеної мети Генеральна Асамблея ООН прийняла 10 грудня 1948 р. Загальну декларацію прав людини, в якій уперше в історії було встановлено перелік основних прав і свобод людини, що підлягають дотриманню в усьому світі, а також було погоджено юридичний зміст цих прав і свобод та визначено легальні випадки допустимих їх обмежень. Загальна декларація була прийнята у формі резолюції Генеральної Асамблеї ООН і тому мала на той час рекомендаційний характер. На її основі ООН підготувала і в 1966 р. відкрила для підписання та ратифікації Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, які було ратифіковано Україною в 1973 р. Понад сто країн світу ратифікували кожен із цих пактів. Завдяки міжнародному визнанню норм Загальної декларації в конституціях більше 120 країн світу перелік, зміст і допустимі обмеження прав і свобод, які містяться в Декларації, перетворилися на загальноновизнані звичасві норми міжнародного права, тобто на міжнародні стандарти прав людини, яких мають дотримуватися всі країни світу [4, с. 62].

На Всесвітній конференції з прав людини (Відень, 1993 р.) представники 171 держави, в тому числі й України, підтвердили універсальність та загальнообов'язковість міжнародних стандартів прав людини і наголосили, що їх виконання є важливим чинником існування демократичного суспільства в будь-якій країні.

Загальне визнання міжнародних стандартів обумовлює зобов'язання всіх держав світу погодитись на міжнародний контроль за додержанням цих стандартів у національній правовій системі. Крім того, відповідно до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Факультативного протоколу до нього 1966 р., Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенції про права дитини 1989 р., Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. [України](#), ратифікувавши їх, взяла на себе зобов'язання надавати конвенційним органам доповіді про дотримання прав і свобод, передбачених цими конвенціями, і виконувати зауваження цих органів, а також брати участь у інших формах міжнародного контролю [7, с. 14].

Відповідно до Статуту ООН і Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. Україна має сумлінно виконувати чинні договори, учасницею яких вона є, а також дотримуватися всіх загальноєвропейських норм міжнародного права в сфері прав і свобод людини. Зокрема, згідно з Міжнародними пактами про права людини 1966 р. Україна взяла на себе зобов'язання привести своє законодавство у відповідність до міжнародних стандартів, закріплених у цих паках. Аналогічне зобов'язання взяла Україна згідно зі ст.1 Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 р. [3, с. 85].

Україна з часу проголошення незалежності стала складовою частиною міжнародної системи захисту прав людини, взяла на себе відповідні міжнародні зобов'язання, зокрема в рамках європейської системи захисту прав людини, яка є найбільш розвинутою і найефективнішою у світі.

Ратифікувавши 17 липня 1997 р. Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод країна ще раз підтвердила незворотність та остаточність нових підходів у галузі прав людини, що були проголошені з прийняттям Конституції [5, с. 173].

В Україні було запроваджено механізм гармонізації правової системи нашої держави з нормами й стандартами Ради Європи.

Наближення національної системи захисту прав людини до загальноєвропейської практики надало всім, хто перебуває під юрисдикцією України, право на звернення до Європейського суду в разі порушення державою, її органами, посадовими особами норм Конвенції, положення якої визнані обов'язковими на території України. Це право передбачено ст. 55 Конституції України, яка надає можливість звернення за захистом своїх порушених прав до судових установ міжнародних організацій після використання особою національних засобів захисту [8].

Проблема імплементації європейських стандартів у галузі прав людини вимагає передусім вирішення питання про місце відповідних міжнародних договорів у національній правовій системі та їх юридичну силу.

Відповідно до ч.1 ст.9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України є частиною національного законодавства України [1, с. 141].

Цілком очевидно, що проблема імплементації міжнародних стандартів прав людини лежить не лише в площині законодавчих положень. Багато в чому можливість впливу міжнародних договорів з прав людини на національну правову систему залежить від готовності до цього судової влади, яка покликана забезпечити їх застосування при розгляді конкретних судових справ.

Однак більшість суддів України переконані у виключно факультативній ролі міжнародних договорів при врегулюванні внутрішньодержавних відносин, що призводить до ігнорування положень міжнародних договорів з прав людини [6, с. 17].

Отже, значення міжнародно-правових договорів у сфері прав людини у регулюванні внутрішньодержавних відносин не повинно зводитися виключно до застосування їх положень у процесі подолання прогалин і колізій у національному законодавстві. Суди своїй практиці мають також звертатися до положень визнаних Україною міжнародно-правових договорів з прав людини у процесі тлумачення відповідних норм національного законодавства, що дасть змогу забезпечити його застосування у світлі міжнародних стандартів прав людини.

Вже у 2005 р. було розроблено проект Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя» у преамбулі якого було наголошено, що міжнародні договори України, які набрали чинності. Не лише сприяють розвитку міждержавного співробітництва у різних сферах суспільного життя та належному забезпеченню національних інтересів, здійсненню цілей, завдань та принципів зовнішньої політики України, закріплених в Конституції України, а й через свій пріоритет перед нормами відповідних законодавчих актів України можуть змінювати регулювання правових відносин, встановлене законодавством України [3, с. 101].

До базових європейських стандартів у галузі прав людини належить також Європейська соціальна хартія, яка доповнює Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод у сфері економічних і соціальних прав. Вона закладає підвалини кількох основоположних прав і свобод та встановлює наглядовий механізм за системою колективних скарг та національних звітів, що гарантують впровадження цих прав у державах-сторонах [2, с. 6].

Після ратифікації Хартії Урядом України було затверджено План заходів щодо виконання положень Європейської соціальної хартії на 2007-2010 роки. Цей план заходів повинен був стати ефективним інструментом моніторингу реалізації Україною положень Хартії, який може використовуватись як міжнародними органами чи групами міжнародних експертів, а також самими державними органами. Відповідальними за впровадження Хартії, так і науковцями, громадськими організаціями України, які працюють в цій сфері [5, с.176].

Таким чином, сьогодні Україна взяла на себе зобов'язання брати участь у міжнародних засобах імплементації універсальних і європейських конвенцій у галузі прав людини.

Список використаних джерел та літератури:

1. Конституція України, прийнята на 5 сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // ВРУ. 1996. № 30. С.141.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. // ОВУ. 2006. № 32. 23 серпня. С. 5-6
3. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини / М. Антонович. К. : Вид. дім "KM Academia", 2000. 262 с.
4. Гора М. А. Цивільно-правова охорона особистих немайнових прав в Україні: загальні засади та рівень відповідності міжнародним стандартам М. А. Гора. // Вісник Одеського національного університету. Сер. : Правознавство. 2012.Т. 17, Вип. 1-2. С. 62-70.
5. Карташкин В.А. Права человека: международная защита в условиях глобализации / В. А. Карташкин. М. : Норма : ИНФРА-М, 2011. 288 с.
6. Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. // ОВУ. 2006. № 12. С. 16-18.
7. Пунда О.О. Система немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи, у законодавстві України / О.О. Пунда // Підприємство, господарство і право. 2003. №9. С.14-17.
8. Шевчук С. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод: практика застосування та принципи тлумачення в контексті сучасного українського праворозуміння / С. Шевчук // [Електронний Ресурс]. Режим доступу: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?Aidx=41617>